

EU i Kinas järngrepp

En fallstudie i motsättningarna mellan EU:s ekonomiska intressen och normativa ambitioner

Uppsatsförfattare

Salomea Gosenius 19991208-1503

Timothy Littorin Liljerehn 19990411-8115

Handledare

Sindre Gade Viksand

Abstract

This essay examines the contradiction between normative ambitions and economic interests in the European Union's foreign policy. More specifically, how strongly these two respective factors influence and dictate the EU's political actions, which is examined in the case of the EU's bilateral relations with China. The conclusions drawn are that both economic interests and normative ambitions in practice have a significant influence on the EU's foreign policy toward China. The economic interests play an important role since the Chinese market and trade with China has become increasingly important for the EU at a rate that is unprecedented in modern European economic history. As a cause of China's continuous and recurring crimes against human rights and general anti democratic development, the normative ambitions of the EU are becoming increasingly significant to the foreign policy of the EU towards China. These two factors nudge the EU to act in a certain manner, but both the economic interests and the normative ambitions influence the foreign policy at the same time. Pursuing normative ambitions through for example sanctions would mean jeopardising the important trade relations, whilst pursuing the economic interests solely would mean neglecting the, for the EU, normatively unacceptable development in China. The contradiction between these factors constitutes the subject for analysis.

Key words: EU, China, Normative Power Europe, Normative ambitions, Economic interests, Human rights, Trade.

Number of words: 9861

Innehållsförteckning

1.0 Inledning	5
1.1 Frågeställning	5
1.2 Syfte	5
2.0 Teori och tidigare forskning	6
2.1 Analytiskt ramverk	6
2.2 Ian Manners och Normative Power Europe	6
2.3 Ekonomisk liberalism och interdependens	7
2.3.1 Konstruktivismen och EU:s identitet	8
2.4 Tidigare forskning	9
2.4.1 Thomas Diez kritik av NPE	9
2.4.2 Giuseppe Balduccis kritik av NPE	10
3.0 Metod och material	10
3.1 Forskningsdesign och val av fall	10
3.2 Avgränsningar	11
3.3 Relevans	13
3.3.1 Extern validitet	14
3.4 Begrepp och operationaliseringar	14
3.4.1 Normer	14
3.4.2 Ekonomiska intressen	15
3.4.3 Europeiska Unionen	15
3.4.4 Sanktioner och politiska markeringar	15
3.5 Material	16
4.0 Bakgrund	16
4.1 EU:s politiska ramverk	16
4.2 EU och Kinas handelsrelationer	17
4.3 Kränkningar av mänskliga rättigheter i Kina	19
5.0 Hypotesformulering	20
6.0 Analys	21
6.1 EU:s normativa ambitioner	21
6.2 EU:s ekonomiska intressen i relationen till Kina	23
6.3 Motsättningen mellan ekonomiska intressen och EU:s normer	27
7.0 Slutsats	30
8.0 Referensförteckning	33

Begrepp

EU - Europeiska Unionen

FEU - Fördraget om Europeiska Unionen

FEUF - Fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt

KKP - Kinas kommunistiska parti

NPE - Normative Power Europe

CAI - EU-China Comprehensive Agreement on Investment (Ibland refererat till som 'investeringsavtalet' eller 'avtalet'.)

ESS - European Security Strategy

1.0 Inledning

Europeiska unionen är som aktör inom internationell politik betraktad som en framträdande anhängare av en liberal ideologi. Detta innebär såväl ett värnande av frihandel och ekonomisk öppenhet gentemot den globala ekonomin, som en hängivenhet till att främja bland annat demokratiutveckling och respekt för mänskliga rättigheter internationellt (Art. 21 FEU). Den ekonomiska öppenheten och de normativa ambitionerna som unionen iakttar, har länge betraktats som sammanhängande och ett främjande av en ekonomiskt interdependent värld har antagits leda till en positiv utveckling med hänseende på demokrati och mänskliga rättigheter genom fenomenet spill over-effekter (Mitrany 1948, s. 350-363). Ett intressant fall där detta däremot inte har visat sig stämma, är EU:s relation med Kina där den liberalt grundade ekonomiska öppenheten närmast har tvingat unionen att bortprioritera motarbetandet av brott mot mänskliga rättigheter och den antidemokratiska utvecklingen i landet. För EU är Kina en ytterst viktig importkälla och handelspartner i stort (Eurostat 2021), men utgör samtidigt en politisk motståndare med hänseende på normativa frågor (Joseph 2019, s. 196). Den ekonomiska politik som EU i enlighet med sin ideologiska utgångspunkt bedriver, har satt unionen i en ställning där handel med Kina är en nödvändighet, vilket kan antas utgöra ett hinder för att med kraft och tydlighet markera politiskt mot Kina när dessa kränker mänskliga rättigheter eller verkar på ett antidemokratiskt sätt. Denna motsättning som är observerbar i EU:s utrikespolitiska relationer med Kina innebär att unionen tycks slitas mellan ekonomiska intressen och normativa ambitioner.

1.1 Frågeställning

I vilken utsträckning dikterar ekonomiska intressen respektive normativa ambitioner EU:s utrikespolitiska agerande i relationen med Kina?

1.2 Syfte

Uppsatsen syfte är alltså förklara unionens agerande i relationen med Kina för att kunna nå slutsatser om i vilken grad normativa ambitioner respektive ekonomiska intressen dikterar EU:s utrikespolitiska agerande. Genom denna ansats är avsikten att presentera komplement till, och utvecklingsområden för, forskningen kring vad som styr EU:s utrikespolitiska agerande, och studien har således en teoriutvecklande karaktär. Syftet med uppsatsen är alltså att undersöka vad som huvudsakligen är drivkraften bakom EU:s observerade agerande i relationen till

Kina huvudsakligen där *ekonomiska intressen* och *normativa ambitioner* är de två faktorer som ställs mot varandra.

2.0 Teori och tidigare forskning

2.1 Analytiskt ramverk

Ian Manners och Thomas Diez (Manners 2002; Diez 2013) forskning om *Normative Power Europe* ger bra bilder av det som ofta refereras till som EU:s identitetsdrivna utrikespolitik och hur unionens politiska identitet påverkar dess agerande inom internationell politik. Dessa författare har bidragit med analyser av EU:s identitet, men har inte aktualiserat sin analys i den kontext som denna uppsats ämnar göra; EU:s relationer till Kina idag. Dessa teoretiska förklaringsmodeller utgör således bra verktyg i denna undersökning och att sammanfoga dem med de nuvarande EU-Kinesiska relationerna kan ge nya slutsatser om vad som dikterar EU:s utrikespolitiska ageranden. En annan intressant studie på området är Giuseppe Balduccis (Balducci 2009) artikel som argumenterar för betydelsen av ekonomiska intressen i hur EU:s utrikespolitik i Asien utformas. I denna artikel är fallet Kina inkluderat och undersöks, och undersökningen ger således en bild av relationerna mellan EU och Kina som i huvudsak dikterade av EU:s ekonomiska incitament. Dessa tre artiklar erbjuder olika förklaringar till varför EU agerar som det gör i relationen till Kina.

2.2 Ian Manners och Normative Power Europe

För att förstå EU:s utrikespolitiska ageranden som huvudsakligt normativt baserat myntade Ian Manners begreppet Normative Power Europe 2002. NPE konstaterar den idémässiga påverkan EU har internationella sammanhang och beskriver EU som en normativ makthavare. Syftet är att se bortom den empiriska analysen av EU:s institutioner och politik, och istället lägga fokus på de kognitiva processer som ligger bakom beslut och strukturer. Begreppet grundar sig i de teoretiska diskussionerna kring 'makten över tanken' och EU:s roll i skapandet av föreställningar om ett 'normal' i den internationella kontexten (Manners, 2002. s.238-239).

Manners har konstaterat fem grundläggande normer som genomsyrar EU:s arbete internt och internationellt: fred, frihet, demokrati, rättsstatsprincipen, samt mänskliga fri- och rättigheter. Normerna rörande värden som

demokrati, rättsstat och mänskliga fri- och rättigheter definierades först efter kalla kriget som ett sätt att skilja demokratiska väst från kommunistiska öst och fungerade som vägledande i övergången från kommunistiskt styre till liberaldemokratiskt i de post-sovjetiska staterna. (Manners, 2002, s.242-243).

För att EU ska anses vara en normativ makthavare konstaterar Manners även några bidragande faktorer som formar normfrämjande i internationella relationer. Han uppmärksammar både avsiktlig men även oavsiktlig spridning av idéer och normer som "smittar av sig" på andra aktörer inom politiska möten. Även hur dessa normer sprids i informationsbaserad strategisk och deklarerad kommunikation inom de politiska initiativen framtagna av EU som helhet samt av ordföranden och kommissionen. Avsiktligt formande av normer belyser institutionaliseringen i relationer mellan EU och andra politiska aktörer och hur EU:s normer överförs i dessa samarbeten. Detta inkluderar även handelsrelationer där vissa typer av normer främjas och gynnas genom finansiella belöningar samt genom sanktioner. Den finansiella faktorn som skapar normspridning övergår även i ett så kallat 'kulturellt filter' som bidrar till EU:s möjlighet att förändra och avvisa de normer som strider mot EU:s egna internationellt. Manners uppmärksammar även påverkan av EU:s fysiska närvaro i internationella organisationer eller i andra stater i form av så kallad 'öppen formning' av normer (Manners, 2002, s.244-245).

Manners viktigaste poäng med EU som normativ makthavare är att EU inte bara är konstruerat på en normativ bas, utan att denna bas är vad som påverkar EU att agera normativt i internationella relationer. För att förstå vad som formar EU:s utrikespolitiska ageranden, måste vi förstå på vilken bas EU är grundad på. Unionens närvaro internationellt och de liberal-demokratiska värdena som ämnas att spridas innefattar konstituerande normer som skiljer sig från andra stater och skapar en maktposition för EU att påverka vad som anses vara ' normalt' inom internationella relationer, vilket Manners anser vara den största makten en aktör kan ha (Manners, 2002, s.252-253).

2.3 Ekonomisk liberalism och interdependens

Den liberalistiska teoribildningen kring ekonomisk interdependens och dess effekter tar avstamp i tankarna om liberal institutionalism. David Mitrany argumenterade i linje med denna teori för att samarbete mellan stater initialt skulle kunna uppnås på mer tekniska områden för att sedan sprida sig, "*spill over*", till andra möjliga samsamarbetsområden. Detta eftersom samarbetet initialt skulle generera ömsesidiga fördelar för båda samsamarbetsparterna. (Mitrany 1948, 350-363). Att öka möjligheterna till handel länder emellan kan också

motiveras utifrån teorin om komparativa fördelar som gör gällande att alla länder kan dra fördelar av handel med omvärlden, även om de i ursprungsläget är självförsörjande. Detta gör ekonomisk politik till ett område där samarbete är lätt att främja. (Burchill 2013, s. 65)

Liberalismens prägel på EU-samarbetet är mycket tydligt när exempelvis ekonomisk interdependens är den teoretiska utgångspunkten. Ekonomisk interdependens förknippas starkt med liberal institutionalism som frekvent används för att beskriva och förklara det långtgående samarbetet mellan EU:s medlemsstater (Richardson 2008, s. 227; Burchill 2013, s.66). Det går exempelvis att se hur Europeiska unionen från början utgjordes av ett renodlat ekonomiskt samarbete, i form av den Europeiska kol- och stålgemenskapen, som sedan har utvecklats till att bli en union med samarbete inom de flesta, om inte alla, politikområden (Encyclopedia Britannica 2021). Detta i enlighet med tankarna inom teorierna om ekonomisk interdependens där samarbete förväntas vara lättast att uppnå inom ekonomisk politik. Följderna av ett sådant samarbete kan sedan komma att spilla över, genom spill over-effekter, på andra politiska områden där samarbete är möjligt, vilket i förlängningen knyter stater närmare varandra och minskar risken för konflikter, såväl politiska som krig (Burchill 2013, s. 65-66). EU som politiskt projekt kan således anses bygga på många av de centrala tankarna inom den liberalistiska teoribildningen, vilket även har format unionens ambitioner och hållning i den internationella politiken avseende unionen som helhets relationer till andra stater och sammanslutningar. (se Art. 21 FEU)

2.3.1 Konstruktivismen och EU:s identitet

“Identities are the basis of interests”

Alexander Wendt (1992, s. 398).

Till skillnad från den liberala interdependensteorins fokus på handel som medel i samarbete, menar konstruktivister att normativa och idédrivna strukturer är lika relevanta som de materiella. Idéer och värderingar bidrar till att forma aktörers identiteter och intressen, vilket i sin tur leder till ett visst typ av agerande. De normativa föreställningarna om ‘jaget’ i relation till ‘de andra’ bidrar både till att forma staters egna interna ideologier, men även till att forma deras agerande gentemot andra (Richardson 2008, s. 224).

För att vidare förstå politiska fenomen på den internationella arenan måste processen i hur stater formar sina intressen förstås och analyseras. Att till exempel vara en liberal demokratisk stat innebär att en viss typ av normer

formas, bland annat en större tolerans för fri marknadskapitalism och en intolerans för autokratiska regimer. Dessa normer kommer sedan styra den liberala statens agerande. För att vidare förklara normer och identiteters betydelse inom politiken är det även lika viktigt att analysera de praktiker som används för att upprätthålla och omvandla dessa strukturer. De institutionaliserade normerna och ideerna reflekterar de bakomliggande aktörernas intressen och kan analyseras för att finna mönster kring det ekonomiska, politiska och kulturella utfall som dessa intressen skapar. Det liberal-demokratiska styrelseskickets dominans på den internationella arenan möjliggörs av den djupgående institutionaliseringen av liberala normer och värden, vilket sedan används för att motivera de aktioner som görs för att skydda liberala värden. (Richardson 2008, s.225)

2.4 Tidigare forskning

2.4.1 Thomas Diez kritik av NPE

“It is difficult if not impossible to empirically differentiate
between foreign policy that is motivated by
norms and foreign policy that is motivated by interest”

(Diez 2013, s.197)

I Thomas Diez artikel *Normative power as hegemony* från 2013 lyfts kritik mot Ian Manners teori om NPE fram. Diez ställer sig kritisk till Manners antagande om EU som en ‘normativ makt’ med normativa ambitioner i motsats till egennyttiga materiella vinster och normativa medel i motsats till militära och ekonomiska. (Diez 2013, s.194) Diez menar istället att det är svårt att urskilja huruvida intressen eller normer är drivkraften bakom EU:s olika utrikespolitiska ageranden. Normer och intressen är snarare nära sammanvävda, intressen formas av normer och normer formar intressen. Det går även inte att bortse från den ekonomiska basen som EU:s normfrämjande insatser är beroende av, just på grund av de ekonomiska fördelar samt sanktioner som EU ofta använder för att sprida sina normer. (Diez 2013, s. 197- 200)

“...norms and economic interests form one whole:
norms shape interests; interests shape norms”

(Diez 2013, s.201)

Diez går alltså i linje med en traditionell konstruktivistisk hållning, exempelvis framförd av Alexander Wendt, och menar på att det finns ett samspel mellan EU:s normativa identitet och dess militära och ekonomiska

intressen (Wendt 1992, s. 398). Diez menar därför att det är omöjligt att empiriskt bevisa att normativa stormakter alltid agerar utifrån sina normer, även om det går emot deras intressen. EU:s inkonsistenta beteende pekar även emot att unionen kan klassas som en normativ stormakt. Han förklarar det med att inte bara intressen och normer påverkar varandra, utan att även bakomliggande normer konkurrerar med varandra. Han belyser svårigheten med att analysera de bakomliggande orsakerna till EU:s involvering med auktoritära styren, olika liberala normer kan här ses konkurrera med varandra, som ställer sig på olika sidor i argumenten för distansering eller samarbete för att uppnå förändring. (Diez 2013 s.201)

2.4.2 Giuseppe Balduccis kritik av NPE

I en artikel från 2009 diskuterar Giuseppe Balducci problematiken med att uteslutande se EU:s utrikespolitiska agerande som format av normativa ambitioner, framför allt gällande främjande av mänskliga rättigheter i Kina. Genom att rikta fokus mot den interna komplexiteten inom den Europeiska unionens funktionssätt framkommer det att institutionerna och medlemsländerna snarare infinner sig i en normativ fälla i samarbetet med Kina. (Balducci 2009, s.35) Fokus läggs även på de medlemsstater som haft ekonomiska och strategiska intressen gentemot Kina, som enligt Balducci anses ha dikterat EU:s agerande för att gynna sina egna handelsintressen framför främjandet av mänskliga rättigheter i Kina (Balducci 2009, s.43-46).

3.0 Metod och material

3.1 Forskningsdesign och val av fall

Undersökningen kommer att ta formen av en kvalitativ fallstudie med teoriutvecklande ambition där fallet som studeras är EU:s politiska och ekonomiska relationer till Kina. I och med detta är det viktigt att klargöra vad detta kan anses utgöra ett fall av (Levy 2008, s. 2) och i denna undersökning utgör alltså Kina ett *fall* i bemärkelsen en av samtliga stater som EU har relationer till. Forskningsdesignen är en så kallad *avvikande fall-design* vilket konkret innebär att fallet som uppsatsen undersöker avviker från de förklaringar som tidigare uppställda teorier erbjuder (Levy 2008, s. 13). Tanken är att undersökningen genom detta metodval kommer att kunna komplettera den befintliga teorin på området genom att, i större utsträckning än inom tidigare teori, fokusera på ytterligare en förklaringsfaktor (Esaiasson et. al. 2017, s. 112). I detta fall är den förklaringsfaktor

som kan anses vara förbisedd i den tidigare forskningen kring NPE, det ekonomiska intresse som EU har i relationen till Kina, och det faktum att detta intresse tycks diktera den normativa politiken som EU bedriver mot Kina i högre grad än tidigare konstaterat av exempelvis Ian Manners. Då uppsatsen ambition är att vara teoriutvecklande, och således bidra med komplement till de teoretiska förväntningarna inom den tidigare forskningen på området, är det fördelaktigt att inte behandla ett stort antal fall, utan som i denna undersökning, endast ett fall. Detta för att kunna nå så djuplodande kunskap om det specifika valda fallet för att kunna identifiera kompletterande förklaringsfaktorer utifrån det empiriska material som studeras inom ramen för fallet. (Esaiasson et. al. 2017, s. 112)

Analysen kommer att struktureras som en hypotesprövande studie med två hypoteser som utvärderas utifrån det empiriska materialet som presenteras. Syftet med detta är inte att till fullo omkullkasta de hypoteser som presenteras utifrån vald teori, utan snarare att komplettera och utveckla dessa genom att sätta dem emot varandra, vilket är en tillbörlig ansats givet valet av en avvikande fall-design (Levy 2008, s. 13). Det teoretiska materialet ligger till grund för de två hypoteserna som uppsatsen alltså ämnar utveckla, för att sedan undersöka huruvida de komplement som presenteras kan anses stämma genom analys och undersökning av det politiska läget i relationen mellan EU och Kina empiriskt. Detta för att testa huruvida prediktionsförmågan i den reviderade teorin är tillförlitlig (Levy 2008, s. 13).

Detta innebär en analys och redogörelse av handelsrelationerna mellan EU och Kina, och den stora betydelse som handeln har, framför allt för EU. Unionens utrikespolitik kan också sägas lägga stor vikt vid främjandet av värden som mänskliga rättigheter, demokrati och frihet, vilket reflekteras starkt i unionens fördrag, strategidokument och övriga kommunikation. Dessa ambitioner, som i uppsatsen refereras till som *normativa ambitioner*, kan i EU:s fall anses starkt ha formats av liberalismens tankar och idétraditioner.

3.2 Avgränsningar

Avsikten med denna uppsats är att analysera hur EU:s relation till Kina, i termer av ekonomiska och politiska relationer, är unik i sitt slag. Att avgränsningen görs till att omfatta just Kina, och inte omfatta fler länder i en komparativ studie, är att relationerna till just Kina utmärker sig bland EU:s övriga utrikespolitiska relationer. Det är unionens överlägset största varuimportkälla, samtidigt som synsättet på mänskliga rättigheter och andra

normativa politiska aspekter skiljer sig enormt mellan de två aktörerna. Att därmed analysera Kina genom hur EU:s utrikespolitik bedrivs gentemot dem, för att synliggöra motsättningen mellan ekonomiska och normativa eller politiska ambitioner, ger en bra bild av de slitningar som finns inom EU och dess identitet i dagens politiska läge. Således är uppsatsen fokus på EU och dess utrikespolitik där relationerna med Kina kan anses utgöra ett avvikande fall, och slutsatser kring denna unika politiska relation kan ge insikter om EU och dess politiska ambitioner och identitet som helhet. Undersökningen kommer i detta främst att fokusera på utvecklingen i relationen mellan EU och Kina under de senaste 20 åren, eftersom utvecklingen har gått mycket fort under denna period.

Uppsatsen kommer inte att undersöka de mer renodlat säkerhetspolitiska aspekterna i relationen, trots att dessa har en uppenbar relevans för ämnet som analyseras. Bedömningen har gjorts att det inom tidsramen är bättre att fokusera på en avgränsad aspekt av ämnet som analyseras för att kunna nå en mer djuplodande förståelse för denna. Alternativet är att grundligt beröra alla aspekter av de EU-kinesiska relationerna, vilket skulle riskera att bli alltför grundligt och intetsägende. Därav ligger fokus just på de ekonomiska aspekterna av relationen och hur dessa intressen i detta fall inte är förenliga med normativa ställningstaganden; framför allt värnande om mänskliga rättigheter. Det säkerhetspolitiska hot som Kina kan anses utgöra har därmed inte varit föremål för analys i denna undersökning. Den politiska situationen kring "One country - two systems" och situationen i Taiwan, Hongkong eller Macao kommer därmed inte att behandlas i denna undersökning. Dessa utgör självfallet intressanta objekt inom ramen för denna studie, och hade med fördel kunnat undersökas i samma kontext som denna uppsats och hade varit ett välkommet bidrag till forskningsdiskursen på området men skulle göra denna undersökning alltför omfattande.

På samma tema är det också viktigt att deklarerat att uppsatsen inte gör anspråk på att ge uttömmande eller heltäckande förklaringar av vad som dikterar EU:s utrikespolitiska agerande, utan endast bidra med delförklaringar till detta. Med hänvisning till resurser och tidsram kan karaktären av studien klassificeras som en så kallad *plausibility probe*, en studie som ämnar undersöka möjligheterna för att finna ytterligare förklaringar till det undersökta ämnet (Levy 2008, s. 6). För att nå en uttömmande förklaring hade en väldigt omfattande studie behövt göras. Exempelvis en grundlig genomgång av EU:s uttalanden och ställningstaganden gentemot Kinesiska utspel och att konkret titta närmre på handelsdata och undersöka hur politiska utspel och markeringar från EU har haft inverkan på handel med Kina hade då behövt göras. Av pragmatiska skäl tar därför denna

undersökning karaktären av en plausibility probe. Denna typ av studie får ibland kritik för att vara något av en metodologisk "slasktratt", alltså ett verktyg som tas till när en studie inte är tillräckligt metodologiskt genomtänkt (Levy 2008, s. 7). Denna kritik ska naturligtvis tas på allvar och förhållas till med försiktighet. Givet de tidigare resonemanget om resurser och tidsåtgång, är det däremot fullt rimligt att en fallstudie på detta omfattande tema, tar karaktären av en plausability probe. Det är onekligen ett intressant och relevant ämne att undersöka, och att då konstruera studien på ett sätt att som inte gör anspråk på en uttömmande förklaring möjliggör att undersöka frågan trots dess omfattning. Harry Eckstein menade att statsvetenskapen hade gynnats av fler plausability probes som ett första steg innan en intensiv och empiriskt omfattande studie inleds (Eckstein 1975, s. 108). Detta är ett argument som ter sig högst tillämpligt när en uppsats av denna omfattning ska författas, och bedömningen har gjorts att denna metodologiska ansats ger störst möjlighet att undersöka detta intressanta fall, och att kritiken mot plausability probes som en metodologisk nödlösning inte är befogad rörande denna studie.

3.3 Relevans

Att detta är ett relevant fall att studera kan således dels motiveras inomvetenskapligt, då den förklaringsfaktor som uppsatsen fokuserar på kan anses vara förbisedd inom den teori som behandlas (Esaiasson et. al. 2017, s. 32). Detta gör fallet relevant att studera eftersom slutsatserna som kan dras av denna fallstudie kan komplettera den befintliga teorin på området genom att ge en mer nyanserad bild av drivkrafterna bakom EU:s normativa agerande. Undersökningen utgör ett komplement till den befintliga forskningsdiskursen kring EU:s normativa agerande inom den internationella politiken och vad som begränsar hur stort inflytande unionens normativa grundpelare har över utrikespolitiken som bedrivs, främst som ett komplement till Ian Manners teori *Normative Power Europe*. Utöver de inomvetenskapliga bidragen har uppsatsen även en stark utomvetenskaplig, eller samhällsrelaterad, relevans. Enbart vid en översikt av senaste tidens dagspress och media är det tydligt att frågan om den relativa frånvaron av sanktioner eller andra repressalier från EU gentemot Kina beträffande kränkningar av mänskliga rättigheter väcker förvirring och i relativt hög grad saknar goda förklaringar (Larsson Hultin 2021; Almgren 2021). I samband med förhandlingarna av investeringsavtalet CAI har motsättningen mellan EU:s normativa ambitioner och ekonomiska intressen blivit väldigt tydliga. I början av 2021 instiftade EU för första gången sedan 1989 sanktioner mot Kina, i detta fall dock endast mot enskilda statliga företrädare. Detta satte i sin tur stopp för de, sedan åtta år tillbaka, pågående förhandlingarna av investeringsavtalet som ska öppna den

kinesiska marknaden ytterligare för europeiska företag. (Lau 2021) Således är motsättningen mellan normer och ekonomiska intressen i EU:s utrikespolitiska agerande dagsaktuellt och i ett mycket intressant politiskt skede. Det går därav med fog att hävda att en relevans i valet av fall finns såväl inom- som utomvetenskapligt.

3.3.1 Extern validitet

I detta skede är det också viktigt att säkerställa att undersökningen uppnår extern validitet genom att resultaten av undersökningen blir generaliserbara och kan användas som förklaringsfaktorer i fler fall än det utvalda (Esaiasson et. al. 2017, s.59). Eftersom denna undersökning söker förklaringar på i vilken grad EU:s utrikespolitiska ageranden styrs av normativa ambitioner respektive ekonomiska intressen är resultaten i hög grad generaliserbara. Även om fokus ligger på fallet Kina kan slutsatser dras kring hur mycket unionen är villig frångå sina grundläggande principer om mänskliga rättigheter till förmån för ekonomiska intressen även i andra fall. Undersökningen ämnar således inte enbart visa hur EU har agerat med hänseende på denna motsättning i just relationen med Kina, utan genom detta belysande exempel visa hur troget EU som institution tycks stå vakt vid sina grundläggande principer. Detta kan utgöra ett underlag för vidare forskning kring EU:s utrikespolitiska ageranden, och begränsas därav inte till att enbart vara relevant för det specifika fall som har valts att undersökas. Sett från en utomvetenskaplig synvinkel kan slutsatserna ge en fingervisning om hur unionens utrikespolitik tycks utvecklas och erbjuda en förklaringsmodell för ett, till synes, irrationellt agerande som kan observeras från stater och andra aktörer inom internationell politik när ekonomiska och normativa politiska mål blir oförenliga.

3.4 Begrepp och operationaliseringar

3.4.1 Normer

I analysen av EU:s utrikespolitiska agerande gentemot Kina kommer en av utgångspunkterna vara unionens normativa ambitioner som bakomliggande förklaring. Konstruktivister förhåller sig till normer som strukturer som påverkar de sociala identiteterna bakom politiska aktörer. Normer i det internationella systemet påverkar identiteten hos den suveräna staten och även dess agerande (Reus-Smit 2013, s. 224). Manners beskriver EU:s normativa makt som förmågan att påverka vad som anses vara ' normalt ' i internationell politik (Manners 2002, s.236). Manners har konstaterat fem grundläggande normer som genomsyrar EU:s arbete internt och internationellt: Fred, frihet, demokrati, rättstat, mänskliga fri- och rättigheter (Manners 2002, s.242).

Även normer som skapar incitament för EU att verka för ökad handel med Kina och inkludering av staten på den internationella marknaden kommer att analyseras i motsats till EU:s grundläggande normer framtagna av Manners. Dessa normer kan förstås som grundade i EU:s liberala identitet, som bidrar till att skapa en större tolerans för bland annat fri marknadskapitalism (Richardson 2008, s.225).

3.4.2 Ekonomiska intressen

Den andra förklaringsfaktorn bakom EU:s utrikespolitiska agerande kommer vara unionens ekonomiska intresse av Kina. Med ekonomiska intressen inom utrikespolitik syftas att undersöka den ekonomiska vinning som kan resulteras av bilaterala samarbeten. Intressen anses forma en stats agerande (Reus-Smit 2013, s.224) vilket innebär att ekonomiska intressen kan antas producera en viss typ av agerande från EU:s sida.

3.4.3 Europeiska Unionen

Några av de teorier som undersökningen utgår ifrån som förklaringsmodeller har sin utgångspunkt i stater som de främsta internationella aktörerna. Detta antagande skulle självfallet kunna utgöra ett problem för undersökningen, då stort fokus ligger på att undersöka Europeiska unionen. Vilka teoretiska problem detta medför mildras dock avsevärt av att unionen har befogenhet att ingå internationella avtal för medlemsstaternas räkning under vissa omständigheter. Utan att djupdyka alltför mycket i juridiska frågor kan det konstateras; förutsatt att ett avtal sluts inom ramen för EU:s exklusiva lagstiftningskompetens, är avtalet bindande för medlemsstaterna (se Art. 216 FEUF). Det faktum att EU är just en union, och inte en enskild suverän stat, utgör således inte ett nämnvärt metodologiskt problem för undersökningen eftersom förhandlande av internationella handelsavtal är inom ramen för unionens exklusiva befogenhet gentemot medlemsstaterna (se Art. 207 & 216 FEUF).

3.4.4 Sanktioner och politiska markeringar

Sanktioner används som ett sätt att åstadkomma en förändring i beteende hos en specifik stat, individ eller icke-statlig organisation. Det kan ske både genom riktade sanktioner mot individer, som brukar innefatta ekonomiska sanktioner som frysning av medel, men även genom omfattande sanktioner som riktas mot en hel stat som främst innebär avbrott i handelsförbindelser. Det ramverk som EU vanligtvis utgår ifrån vid beslut om sanktioner innefattar värnande av mänskliga rättigheterna, demokrati, rättsstatsprincipen samt god förvaltning.

(Keukeleire & Delreux 2014, s. 218-219) I uppsatsen beskrivs även ibland att EU *markerar politiskt* mot Kina när dess agerande kränker mänskliga rättigheter eller på annat sätt är oförenligt med unionens grundläggande principer. Med detta avses att en markering av missnöje med en händelseutveckling eller en annan politisk aktörs agerande. Detta kan ske genom fördömanden i internationella samarbetsorgan som FN eller officiella uttalanden där missnöje på annat sätt tillkännages.

3.5 Material

Det empiriska materialet utgörs i huvudsak av statistik, fördrag, utlåtanden och officiella strategidokument från EU:s olika organ. Dessa kan anses ge en bild av EU:s politiska ambitioner och uttryckta vilja. Utöver detta nyanseras bilden genom redogörelser av politikens faktiska beskaffenhet genom rapporter och material av beskrivande karaktär.

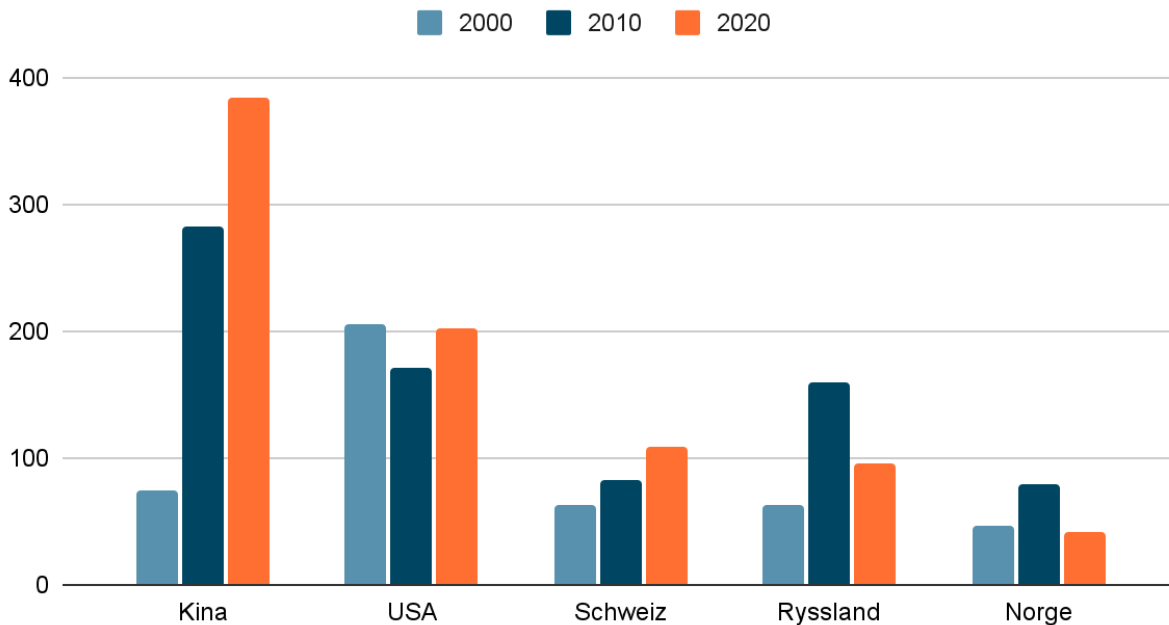
4.0 Bakgrund

4.1 EU:s politiska ramverk

Inom ramen för denna undersökning är de artiklar i Fördraget om Europeiska unionen som behandlar utrikespolitiken och unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna naturligtvis högst relevanta att redogöra för. Artikel 21 i FEU används i genomgående analys för att redogöra för unionens allmänna riktlinjer för hur unionen ska bedriva sin utrikespolitik, och framför allt vilka värden som i detta ska bejakas. I Artikel 6 i FEU redogörs för unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheter och är av stor vikt för EU:s politiska agerande, då anslutningen till den ska ses gå före unionens andra befogenheter som definieras i fördragen (Art. 6, P. 2 FEU).

4.2 EU och Kinas handelsrelationer

Diagram 1: EU:s handelspartners - Varuimport (I miljarder euro)

Data för 2000 och 2010:

Eurostat, 2011. *External and intra-EU trade - A statistical yearbook. Data 1958 - 2010*. Uppl. 2011.

Data för 2020:

Europeiska kommissionen, 2021(b). *Top Trading Partners 2020 - Trade Statistics*. [Elektronisk]

https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122530.pdf

Hämtad: 2021-12-04

De EU-Kinesiska handelsrelationerna har under de senaste 20 åren genomgått stora förändringar, där importen av varor från Kina till EU har ökat markant från under 100 miljarder euro per år till nästan 400 miljarder euro per år 2020. I dagsläget är Kina därmed EU:s enskilt största källa av import med stor marginal. Ur detta diagram kan dels utläsas att Kina har genomgått just en enorm transition till en ekonomisk stormakt, men även hur omfattande den export de har till EU är, i relation till unionens övriga viktiga handelspartners. I Kommissionens policydokument *EU – China: Closer partners, growing responsibilities* från 2006 är det tydligt att EU länge har iakttagit det ekonomiska intresset i att eftersträva en god handelsrelation med Kina, vilket har föranlett den ovan nämnda utvecklingen.

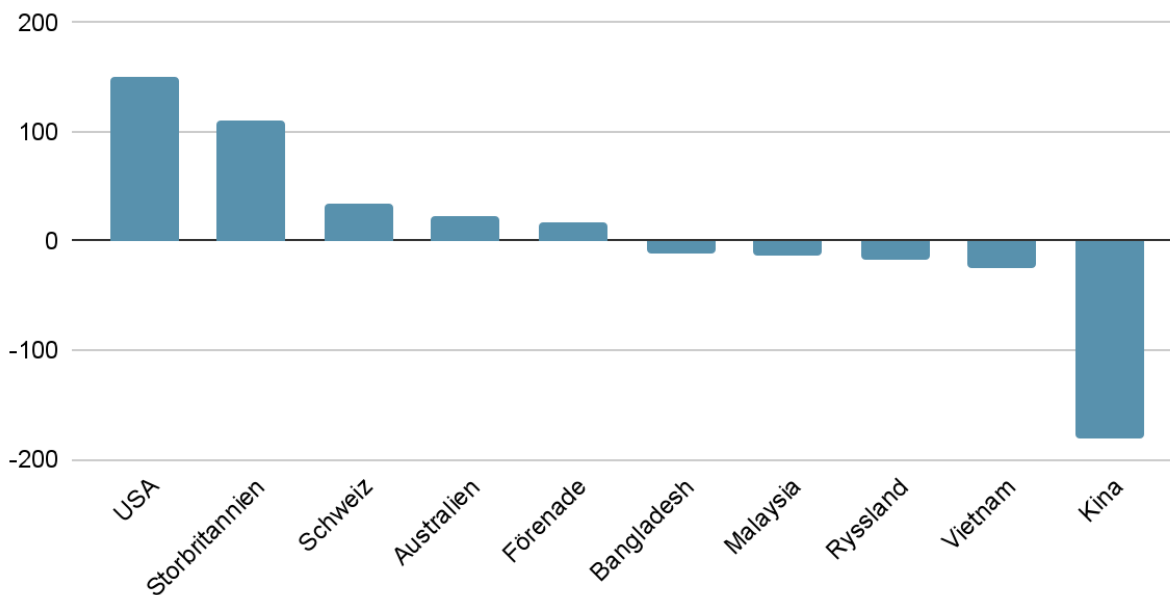
“An economically strong China is in Europe’s interest.
China, especially its rapidly increasing middle class,
is a growing market for EU exports. (...)
European companies and consumers benefit from competitively
priced Chinese inputs and consumer goods.
Openness brings benefits to both China and the EU”

(Europeiska kommissionen 2006)

För att ytterligare stärka handelsrelationerna mellan EU och Kina har ett nytt avtal tagits fram, *The EU-China Comprehensive Agreement on Investment*, “CAI”. Avtalet har varit under förhandling sedan 2013, och kom till en principiell överenskommelse 2020 (Europeiska kommissionen, 2021.a.). Det kretsar i huvudsak kring *Foreign Direct Investments*, “FDI’s” och EU har förhandlat för ökad tillgång till den kinesiska marknaden för företag som verkar inom unionen. Detta med syftet att stärka integrationen mellan de europeiska och kinesiska marknaderna. (Europeiska Kommissionen 2020)

Vidare är det intressant att även beakta EU:s handelsbalans mot dess handelspartners, där Kina återigen sticker ut genom att vara den aktör till vilken EU har absolut störst handelsunderskott bland samtliga handelspartners, återigen med god marginal. I diagrammet nedan finns denna handelsbalans illustrerad, och det är uppenbart att Kina är ett alldeles unikt fall vad det gäller beskaffenheten av EU:s handelsrelationer till olika länder. Den negativa handelsbalansen på närmare 200 miljarder euro innebär konkret att EU importerar avsevärt mer än de exporterar till Kina. Detta innebär i förlängningen att unionen finner sig i en beroendeställning till Kina då en stor del av den europeiska industrin och varuförsörjningen är avhängig på import från Kina. Handeln har successivt och markant ökat under en 20-årsperiod, vilket i sammanhanget är en relativt kort tid. Detta tyder på att Kina som handelspartner till EU har antagit en betydande roll, där dess export spelar en viktig roll på den europeiska marknaden och inom europeisk industri.

Diagram 2: EU:s handelsbalans varor 2020 (i miljarder euro)

Data:

Europeiska kommissionen, 2021. *Top Trading Partners 2020 - Trade Statistics*. [Elektronisk]
https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122530.pdf

Hämtad: 2021-12-04

4.3 Kränkningar av mänskliga rättigheter i Kina

Trots Kinas globaliserade ekonomi och framgång inom den internationella handelspolitiken, har det kommunistiska auktoritära styret i Kina inte bara överlevt sedan KKP grundades 1949, utan har snarare växt sig starkare. William A. Joseph poängterar i sin publikation *Politics in China- An introduction* att trots den Kinesiska befolkningen kan uppleva en rad fler friheter sedan styret under Mao Zedong fram till 1976, så rankas fortfarande landet som en av världens mest repressiva regimer. (Joseph 2019, s. 4-5). Det demokratiska styrelseskicket och dess fundamentala värden som medborgerliga fri- och rättigheter, rättsstatsprincipen, politisk konkurrens och pressfrihet är något som det kinesiska styret starkt motsätter sig, och som även strider mot det auktoritära kommunistiska styre som kännetecknar den kinesiska regimen (Joseph 2019, s. 196).

De senaste åren har omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna rapporterats om i Xinjiang-regionen. Även om den kinesiska regimens brott mot mänskliga rättigheter inte är något nytt fenomen, har rapporter om brott de senaste åren ökat i en takt som saknar motstycke. År 2014 lanserade Kinas kommunistiska parti den “hårda kampanjen mot våldsam terrorism” i vilken aktionerna främst riktades mot folkgruppen Uigurer i regionen Xinjiang i nordvästra Kina. Omfattande arresteringar inleddes utan rättegångsprocess och Uigurer sattes i så kallade “omskolningsläger” där tvångsarbete, tortyr och politisk indoktrinering utförts i ett genomgående försök att främja vad KKP refererar till som “etnisk enighet”. Utöver det har det även framkommit att Uiguriska muslimer blivit utsatta för massövervakning, kulturell och religiös utplåning och separation av familjemedlemmar (Human Rights Watch, 2021).

5.0 Hypotesformulering

Analysavsnittets struktur kommer att utgå från en hypotesprövande modell, för att undersöka brister i de respektive förklaringsmodellernas prediktiva förmåga kring EU:s utrikespolitik i fallet Kina.

Hypotes 1:

De normativa ambitionerna dikterar EU:s utrikespolitik i relationen med Kina.

Denna hypotes tar avstamp i Ian Manners teori Normative Power Europe och empiriskt material kring EU:s uttalade mål och principer samt faktiska agerande i relationen med Kina.

Hypotes 2:

De ekonomiska intressena dikterar EU:s utrikespolitik i relationen med Kina.

Denna hypotes tar avstamp i Giuseppe Balduccis undersökning av de EU-Kinesiska samarbetet och de ekonomiska drivkrafterna bakom sagda samarbete och empiriskt material över EU:s handelsstatistik samt faktiska agerande i relationen med Kina.

I analysens avslutande avsnitt diskuteras främst Thomas Diez kritik av NPE och en konstruktivistiskt orienterad förklaringsmodell som erbjuder en mer nyanserad bild av förklaringsfaktorerna bakom relationens beskaffenhet. I detta och i slutsatsen utvärderas därmed hypotesernas förklaringsförmåga.

6.0 Analys

6.1 EU:s normativa ambitioner

Detta avsnitt av uppsatsen kommer att redogöra för *hypotes 1*:

De normativa ambitionerna dikterar EU:s utrikespolitik i relationen med Kina.

“Demokrati, rättstaten, de mänskliga rättigheternas och
grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet,
respekt för människors värde, jämlikhet och solidaritet
samt respekt för principerna i Förenta Nationernas stadga och i folkrätten”
(Art. 21 FEU)

Så beskrivs de fundamentala värden som legat till grund för Europeiska unionen, och som även ska forma unionens agerande i internationella sammanhang. Unionen ska främst sträva efter att bygga koalitioner med de stater som delar dessa principer med EU, men även säkerställa hög grad av samarbete för att stödja och konsolidera dessa värden internationellt. (se Art. 21 FEU) I den Europeiska säkerhetsstrategin (ESS) från 2003 har det tydligt klarlagts att dessa värden måste skyddas och värnas internationellt. “The quality of international society depends on the quality of the governments that are its foundation. The best protection for our security is a world of well-governed democratic states. Spreading good governance, supporting social and political reform, dealing with corruption and abuse of power, establishing the rule of law and protecting human rights are the best means of strengthening the international order” (ESS, 2003, s.12). Denna strategi visar tydligt på EU:s starka liberala normer som viktiga riktlinjer för dess utrikespolitiska agerande. För att skapa stabilitet och säkerhet inte bara för unionens medlemsstater, utan i hela det internationella systemet, behövs fler stabila demokratiska stater. Detta går i linje med den liberala teoribildningen kring ekonomisk interdependens och spill over-effekter (Burchill 2013, s. 65-66). Det är även tydligt att dessa värden inte bara ska vara viktiga för EU att upprätthålla internt, utan även internationellt, vilket återspeglas i unionens fördrag (se Art. 21 FEU).

Denna syn på utrikespolitiken går i linje med antagandena inom NPE om den normativa basen EU vilar på, vilket bidrar till att forma dess utrikespolitiska ageranden. NPE:s mest centrala kärnidé är att EU alltid agerar utifrån sina normer, även om det går mot dess intressen (Manners 2002). Utifrån Manners resonemang kan EU:s handelsförbindelser med Kina därför ses som ett led i ett normativt mål, där unionens intention är att

genom integrering av Kina i det internationella systemet kan staten långsamt liberaliseras och demokratiseras. Innan Kinas medlemskap i WTO 2001 kunde accepteras, krävde EU att staten införde en rad olika reformer rörande bland annat tullsänkningar, en öppnare marknad och industripolitik (IMF 2004, s.7) Denna typ av reformer går i linje med EU:s liberala normer gällande frihandel och integreringen av länder i världsekonomin, vilket tydligt står formulerat i Artikel 21 i Fördraget om Europeiska Unionen. De liberala värdena gällande frihandel som återfinns kontinuerligt i materialet, beskrivs även som ett verktyg för att nå andra normativa mål. I Europeiska unionens råds *Europeiska säkerhetsstrategi* från 2003 framkommer handeln som ett medel för att främja unionens grundläggande normer gällande demokrati och mänskliga fri-och rättigheter globalt. EU:s starka position i global handel gör dem lämpade att göra just detta.

“Trade and development policies can be powerful tools for promoting reform.
As the world’s largest provider of official assistance and its largest trading entity,
the European Union and its Member States are well placed to pursue these goals”
(Europeiska unionens råd, 2003, s.12).

Trots de starka handelsförbindelserna mellan staterna, valde EU i mars 2021 att rikta sanktioner mot Kina för första gången sedan 1989. Riktade sanktioner infördes mot fyra kinesiska statliga företrädare med kopplingar till de så kallade omskolningslägren i Xinjiang och en statsägd enhet i regionen gällande ”omfattande godtyckliga frihetsberövanden av framför allt uigurer i Xinjiang i Kina” (Europeiska rådet, 2021). Unionen riktade även skarp kritik mot Kina i ett uttalande i maj 2021 där de på nytt ville befästa att EU:s ledande värden bland annat är frihet, yttrandefrihet, försvar för de mänskliga rättigheterna och att dessa värden aldrig får kompromissas med i EU-Kinarelationerna. Det deklarerades även att kärnan i EU:s utrikespolitik ska vara respekten för de mänskliga rättigheterna (Europaparlamentet 2021.a., s.5). Detta visar på normativa ambitioner från unionens håll där EU tydligt klargör vilka värden som ska diktera relationerna mellan parterna. Dessa nya riktlinjer kan även ses gå mot unionens intressen på grund av bakslaget mot förhandlingarna i CAI. Trots att handelsavtalet hade kommit till en principiell överenskommelse i december 2020, valde EU ändå att rikta dessa sanktioner mot Kina. Detta ledde till motsanktioner från Kinas håll, vilket gjorde att CAI-förhandlingarna avslutades (Europaparlamentet, 2021.b).

Med tanke på tidigare reaktioner från Kina gentemot andra staters sanktioner (Hamilton & Ohlberg, 2020, s.8), kan även EU ha förväntat sig liknande reaktioner från Kinas håll även i detta fall. Dessa reaktioner är främst något som påverkar handeln, och går därför emot EU:s ekonomiska intressen. Trots dessa förväntade motreaktioner, valde EU ändå att rikta skarp kritik mot regimen. Detta kan därför ses som ett exempel på EU:s normativa agerande, trots att det går mot dess intressen, vilket stödjer Manners tes.

6.2 EU:s ekonomiska intressen i relationen till Kina

Detta avsnitt av uppsatsen kommer att redogöra för *hypotes 2*:

Det är de ekonomiska intressena som dikterar EU:s utrikespolitik i relationen med Kina.

Den bilaterala ekonomiska relationen mellan EU och Kina växte sig stadigt starkt på sent 1900-tal, efter avtalet om handel och ekonomiskt samarbete signerades 1985. Trots sanktionerna riktade från EU gentemot Kina 1989 efter massakern på Himmelska fridens torg, normaliserades handelssamarbetet vilket banade väg för policydokumentet *A Long Term Policy For China-Europe Relations* år 1995. Denna nya policy från Europeiska Kommissionen framhävde nya sätt för EU att närma sig Kina och ytterligare stärka relationen mellan parterna. I rapporten framkommer det tydligt att det är i unionens intresse att stärka samarbetet med Kina, samt att detta samarbete ska kretsa kring handel, snarare än att vara deklaratorisk. Kommissionen belyser även vikten av Kinas snabba ekonomiska utveckling och ökande politiska inflytande på den internationella arenan och att unionen därför måste utveckla ett långsiktigt samarbete, vilket ligger i båda partners intressen. (Europeiska kommissionen 1995)

“It is in Europe’s interest that the current process of economic and social reform be encouraged and sustained.

Europe and China need a long-term bilateral relationship in order to secure shared goals”

(Europeiska kommissionen 1995).

Sedan 2000-talets början har Kinas inflytande som aktör inom den internationella politiken ytterligare ökat i en takt som saknar motstycke i modern tid, och idag finns det knappast någon fråga inom internationella relationer som inte förhåller sig till Kina på ett eller annat sätt (Biscop 2019, s. 15). Under denna period har även Kinas position som en ekonomisk viktig aktör blivit allt tydligare, vilket återspeglas i den drastiskt ökade importen från Kina till EU som illustreras i *diagram 1* under rubrik 4.2 i uppsatsen. Detta innebär naturligtvis att Kina blivit

en allt viktigare handelspartner för EU, speciellt sett till att importen från, är större än exporten till Kina. Det går därmed att konstatera att det för EU är viktigt att värna om relationerna till Kina, då de potentiella förlusterna av minskad import hade inneburit stora problem i varuförsörjning och industri. I en undersökning från 2019 kartlades 25 stora EU-baserade bolag från olika medlemsstater och inom olika branscher och bolagen fick i genomsnitt 11,2% av sin inkomst från den kinesiska marknaden (Zenglein 2020). Viljan att värna handelsrelationerna reflekteras tydligt i de senaste årens förhandlingar av investeringsavtalet CAI där EU eftersträvar ökad tillgång till den kinesiska marknaden för europeiska bolag (Europeiska kommissionen 2020). Samtidigt som avtalet har förhandlats fram, har handeln ökat och därmed även den ekonomiska integrationen mellan EU och Kina kontinuerligt fortskridit (Eurostat 2021). Utifrån data över import och export av varor går det att konstatera att EU har blivit alltmer beroende av den kinesiska marknaden. Samtidigt visar den vilja EU uttrycker att stärka handelsrelationen till Kina i förhandlingarna av CAI, på att unionen fortsatt har en ambition att främja den ekonomiska integrationen på lång sikt.

Parallellt med initiativen för att främja handel mellan och EU och Kina kvarstår de dokumenterade brotten mot mänskliga rättigheter och det auktoritära styret som kännetecknar den kinesiska regimen (Human Rights Watch 2021; Hamilton & Ohlberg 2020). Detta är något som ligger långt ifrån de värden som EU vill främja i sina internationella samarbeten (Art. 21 FEU). I och med den tydliga deklarationen av vikten av att främja mänskliga rättigheter internationellt, kan detta konstateras utgöra ett hinder för EU att upprätthålla dess starka ekonomiska förbindelser med Kina.

Förutom EU:s en hängivenhet till främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter, har unionen länge även fört en kamp att avskaffa dödsstraff internationellt. I EU:s årliga rapport om mänskliga rättigheter från 1999 framgår:

“opposition to the death penalty has become one of the most visible elements in the EU’s human rights policy globally”

(Europeiska unionens råd 1999, s. 41)

Kina utför idag fler dödsstraff än alla världens länder kombinerat. Även om det exakta antalet utförda dödstraff i landet är oklart, så har det framkommit uppgifter om att flera tusen bestraffas till döden varje år (deLisle 2019, s. 252; Human Rights Pulse 2021). Trots EU:s uttalade mål att arbeta för ett avskaffande av dödsstraff världen

över, och i enlighet med unionens officiella syn på mänskliga rättigheter där man tydligt utger sig för att eftersträva allas rätt till liv (Art. 2 EKMR), har handelsförbindelserna mellan EU och Kina vuxit sig starkare i en takt som saknar motstycke (se Diagram 1) och Kina fortsätter än idag vara den stat med flest utförda dödsstraff (Human Rights Pulse 2021). De senaste årens rapporter tortyr, tvångsarbete och förbud mot religiösa aktiviteter som den kinesiska staten har gjort sig skyldiga till i Xinjiangprovinsen (Human Rights Watch 2021) strider även mot unionens egna definition av mänskliga rättigheter och dedikering att dessa följs internationellt (EKMR, FEU Artikel 21).

Det repressiva auktoritära styret som kännetecknar den kinesiska regimen, avsaknaden av yttrandefrihet och pressfrihet, rättsstatsprincip och de dokumenterade brotten mot de mänskliga rättigheterna i Xinjiang-regionen och regimen omfattande utövanden av dödsstraff ses bryta mot en rad artiklar i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna som exempelvis rätten till liv, förbud mot tortyr, förbud mot slaveri och tvångsarbete, rätt till en rättvis rättegång, religionsfrihet och yttrandefrihet (EKMR Art. 2-7 & 9-10).

I enlighet med Manners teori om NPE borde dessa brotten mot Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna kunnat förväntas hårdare krafttag från EU:s håll. Med tanke på avsaknaden av bilaterala sanktioner gentemot Kina sedan 1989, kan EU inte anses ha agerat i enlighet med dess normativa ambitioner. EU:s intresse av ekonomiska förbindelser med Kina kan i detta fall ses ha gått före unionens dedikering för att främja mänskliga rättigheter, vilket går emot NPE:s kärnidé som säger att det normativa alltid dikterar EU utrikespolitiska agerande, även om det strider mot dess intressen (Manners 2002).

I en rapport från 2009 diskuterar Giuseppe Balducci begränsningarna med EU:s normativa ambitioner i fallet gällande Kina och brotten mot mänskliga rättigheter. Efter massakrerna på himmelska fridens torg 1989 hade unionen en klar ställning för resolutioner som ställde sig kritiska mot Kina, men i takt med att en rad medlemsstater inlett strategiska och ekonomiska relationer med Kina började allt fler ställa sig kritiska mot unionens restriktiva hållning gentemot staten. Balducci exemplifierar detta med att de nordiska länderna länge var kritiska till ett nära samarbete med Kina, med hänvisning till den bristande efterlevnaden av mänskliga rättigheter. Förklaringen till detta är enligt Balducci att dessa stater inte hade speciellt starka ekonomiska intressen av att etablera en nära handelsrelation med Kina vid tidpunkten. (Balducci 2009, s.42-44) Detta har sedermera har förändrats och det går idag att konstatera att det alltjämt finns en i grunden positiv inställning till

upprätthållandet av goda handelsrelationer med Kina från bl.a. Sveriges sida (Larsson Hulthin 2021). I och med denna utveckling, som skedde under 00-talet, menar Balducci att de ekonomiska intressena i en god relation till Kina som fanns i vissa medlemsstater, vägde tyngre än argumenten för att hålla en restriktiv linje mot Kina med hänvisning till den bristande efterlevnaden av mänskliga rättigheter i landet (Balducci 2009, s. 43). I detta exempel är det tydligt att EU:s medlemsstater var högst medvetna om att mänskliga rättigheter inte respekteras i Kina, och att detta i enlighet med exempelvis artikel 21 i FEU inte var förenligt med hur EU ska bedriva sin utrikespolitik. Trots detta vägde argumenten för en ökad ekonomisk integration mellan EU och Kina tyngre, och värnandet av mänskliga rättigheter fick prioriteras bort till förmån för ekonomisk vinning.

Trots att det kinesiska auktoritära styret och de dokumenterade brott mot mänskliga rättigheterna strider mot EU:s uttalade hängivenhet att främja demokrati och mänskliga rättigheter, har EU fortsatt främja handeln mellan parterna. Unionens agerande gentemot Kina kan därför ses motiveras av dess ekonomiska intressen, snarare än ambitionen att verka för normfrämjande initiativ. Det länge framarbetade handelssamarbete har lett till att Kina idag är EU:s främsta varuimportkälla, vilket har satt EU i en position av starkt beroende av Kina. CAI-avtalet, som i praktiken är färdigförhandlat, kan även ses som ett nytt steg i detta handelssamarbete och visar ytterligare på att EU:s ekonomiska intressen gentemot Kina är större än någonsin.

Att Kina skiljer sig från EU på många plan, både ekonomiskt och politiskt, är något som kommissionen var medveten om redan när Europeiska kommissionens policy från 1995 togs fram. Trots detta faktum är det tydligt fastställt att unionen aldrig ska tappa sikte om de strategiska intressen i en god relation med Kina. Rapporten utges vara viktig i att sätta upp långsiktiga mål för hanterande av de bilaterala relationerna mellan EU och Kina och skulle tydliggöra hur hanteringen av relationen skulle skötas i transitionen in i 2000-talet. (Europeiska kommissionen 1995)

“(...) whatever temporary ups and downs come in the wake
of trade quarrels or political differences, EU policy
should never lose sight of its strategic interests in China”

(Europeiska kommissionen 1995)

Denna rapport har varit tongivande i hur EU har hanterat relationen till Kina under åren som följt, vilket exempelvis går att utläsa ur förhandlingar om investeringsavtalet CAI där en ökad tillgång till den kinesiska marknaden har varit högsta prioritet för EU (Europeiska Kommissionen, 2020.a).

EU:s försiktighet inför att reagera mot Kina och avsaknaden av sanktioner från 1989 fram till 2021 kan även ses förklaras av en rädsla för motreaktion från Kinas håll, som kan tänkas slå tillbaka mot handeln mellan parterna. Med hjälp av det ökade ekonomiska inflytande har KKP fått en möjlighet att dra in handel i det politiska spelet, och de senaste åren har världen kunnat bevittna ekonomiska bestraffningar gentemot stater som går emot Kinas vilja. 2018 införde Kina ett importstopp från Kanada efter att Huawei-chefen Meng Wanzhou arresterades på kanadensisk mark. Liknande handelsstopp skedde 2017 mot Sydkorea efter att landet installerat ett amerikanskt antiballistiskt missilsystem. (Hamilton & Ohlberg, 2020, s.8-9).

EU har därför kunnat förvänta sig liknande motsanktioner, vilket var klarlagt i protokollet från 1995 att dessa förväntningar på motreaktioner fanns:

“...there is a danger that relying solely on frequent and strident declarations will dilute the message or lead to knee-jerk reactions from the Chinese government. To make progress, all the EU institutions should pursue human rights issues through a combination of carefully timed public statements, formal private discussions and practical cooperation” (Europeiska Kommissionen 1995).

Denna rädsla bekräftades även när det kinesiska regimen valde att motsanktionera EUs kommitté för mänskliga rättigheter och andra EU-tjänstemän efter EU-sanktionerna rörande situationen i Xinjiang i mars 2021 (Europeiska Parlamentet 2021.a). Detta bidrog till stopp i förhandlingarna av CAI-avtalet, men det ska även tilläggas att unionen klargjort att avtalet inte helt har avfärdats, utan att förhandlingarna kan tas upp igen om Kina väljer att släppa sina sanktioner mot EU (Europeiska Parlamentet 2021.b).

6.3 Motsättningen mellan ekonomiska intressen och EU:s normer

Det går som konstaterat att urskilja exempel på när EU har agerat utifrån såväl sina normativa som ekonomiska intressen. Å ena sidan har EU i sin relation med Kina agerat på ett sätt som ter sig drivet av ekonomiska intressen och byggt upp ett starkt handelssamarbete (se Diagram 1) trots att den politiska utvecklingen i Kina har gått åt

ett håll som inte är förenligt med EU:s normativa principer (se Art. 21 FEU, Human Rights Watch 2021). Å andra sidan har EU en tydlig utrikespolitisk ståndpunkt att verka för demokrati och främja respekt för de mänskliga rättigheterna internationellt, och har även gjort så i Kina, exempelvis sett till de nyligen instiftade sanktionerna beträffande brott mot mänskliga rättigheter i Xinjiang (Europeiska unionens Råd 2021). EU finner sig således nu i en position med ett utpräglat och viktigt handelsamarbete med Kina och ett i stort sett färdigförhandlat investeringsavtal, samtidigt som nya sanktioner riktas mot kinesiska statliga företrädare gällande brott mot de mänskliga rättigheterna i Xinjiang. I fallet rörande EU:s relation till Kina blir det därför svårt att utesluta huruvida det är normer eller ekonomiska intressen som dikterar unionens utrikespolitiska agerande.

I detta minst sagt snåriga problem bidrar Thomas Diez med en, till skillnad från Manners och Balducci, mer nyanserad förklaringsmodell för EU:s utrikespolitiska agerande i sin artikel *Normative power as hegemony* från 2013. Diez menar att det inte går att skilja på normer och intressen i EU:s utrikespolitiska agerande, utan att de snarare hänger samman och påverkar varandra. Att göra en distinktion mellan normer och intressen som av varandra oberoende fenomen är av denna anledning problematiskt. (Diez 2013, s. 201) Detta argument kan anses tillämpligt i diskussionen om motsättningen i EU:s agerande i relationen med Kina. EU har ett uttalat mål att främja de stadgade liberala normerna gällande bland annat demokrati och mänskliga rättigheter. Dessa värden beskrivs som fundamentala för EU:s interna politik inom unionen, men ska även genomsyra unionens utrikespolitik (Art. 21 FEU). Samtidigt har arbetet för detta lyst med sin relativa frånvaro i relationen med Kina, där inga sanktioner instiftats mellan 1989 och 2021 trots flertalet brott mot mänskliga rättigheter (Human Rights Watch 2021, Hamilton & Ohlberg 2020) och en avsaknad av framgångsrika resultat i arbetet mot dödsstraff (deLisle 2019, s. 252; Human Rights Pulse 2021). Detta skulle kunna förklaras av att EU:s utrikespolitiska ageranden, i enlighet med Balduccis resonemang, dikteras av ekonomiska intressen snarare än normativa ambitioner (Balducci 2009). Det Diez analys däremot kastar ljus på är att dessa ekonomiska intressen faktiskt formas av normer, som i sin tur även växt fram i samspel med ekonomiska intressen (Diez 2013, s. 201). I Art. 21 FEU, där det som tidigare nämnt står att finna EU:s principer om värnande av demokrati och mänskliga rättigheter, finns även redogörelser för vikten av frihandel och integrering av länder i världsekonomin (Art. 21 FEU). Med utgångspunkten i ekonomisk liberalism och dess teorier rörande fördelarna med ekonomisk interdependens kan den ekonomiska integrationen länder emellan förväntas spilla över på andra potentiella samarbetsområden. Alltså att främjande av frihandel och ekonomiskt samarbete i slutändan kan leda till att

andra liberala normer främjas, som inte nödvändigtvis har med ekonomiska aspekter att göra (Mitrany 1948, 350-363). Diez resonemang redogör för att ekonomiska intressen är en drivkraft bakom politiskt agerande som har försumrats i Manners teori om NPE (Diez 2013, s. 197), vilket ter sig som en rimlig förklaring till varför det är svårt att urskilja huruvida normer eller ekonomiska intressen har dikterat EU:s agerande i relationen med Kina.

När den faktiska händelseutvecklingen i Kina under de senaste 20 åren tas i beaktning är de, i fallet Kina, konkurrerande normerna som går att återfinna i EU:s principer än mer intressanta. Som tidigare konstaterat har det kontinuerligt skett brott mot de mänskliga rättigheterna och en antidemokratisk utveckling har fortskridit i Kina under tidsperioden (Human Rights Watch, 2021; Joseph 2019, s. 4-5, 196). Detta har försatt EU i en svår situation, där de konkurrerande normerna om å ena sidan värnande av mänskliga rättigheter och å andra sidan främjande av frihandel och ekonomisk öppenhet ställs mot varandra. För EU är en eventuell rädsla för vad som kan hända med handeln mellan länderna om EU väljer att markera mot eller sanktionera Kina med hänvisning till kränkningar av mänskliga rättigheter i landet, högst befogad (Hamilton & Ohlberg 2020, s. 8-9). Motsättningen som uppstår är att EU kan tvingas verka utifrån sina normer kring frihet, demokrati och mänskliga rättigheter men då kan behöva betala ett högt pris i form av att handelsrelationerna med Kina kan komma att påverkas negativt. Alternativet, att sitta still i båten, inte sanktionera eller markera mot Kina och säkerställa att de ekonomiskt betydelsefulla handelsrelationerna förblir starka, skulle innebära att unionen svek de högt hållna principerna om respekt för mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling.

EU:s observerade relativa oförmåga att motarbeta utvecklingen i Kina, kan förklaras just genom den motsättning som uppstått mellan ekonomiska och normativa aspekter i relationen. I detta kan Diez erbjuda en förklaring med sitt resonemang om samspelet mellan normer och ekonomiska intressen (Diez 2013, s. 197). EU:s liberala identitet kan anses forma en viss typ av agerande och förväntningar där de liberala normerna som återfinns i Art. 21 FEU leder till starkare ekonomiska intressen för frihandel och fortsatt integreringen av Kina i den internationella marknaden. Argumenten för att fortsatt iaktta omfattande handel med Kina kan även anses stärkas av de inom ekonomisk liberalism och för EU viktiga tankarna om spill over-effekter och att detta i förlängningen skulle generera en positiv utveckling i Kina på andra områden än bara renodlade ekonomiska fördelar (Mitrany 1948, 350-363) såsom demokratisering och respekt för mänskliga rättigheter. Att handeln för EU är ett verktyg för att främja normer reflekteras exempelvis tydligt i Europeiska säkerhetsstrategin från 2003 (ESS, 2003, s.12).

Däremot talar den senaste tidens utveckling för en eventuell vändning i EU:s utrikespolitiska mönster då de normativa ambitionerna fick mer utrymme i samband med de sanktioner som instiftades i början av 2021. Rådet riktade då sanktioner mot fyra kinesiska statliga företrädare med hänvisning till brotten mot mänskliga rättigheter i Xinjiangprovinsen. (Europeiska unionens råd 2021). Till följd av dessa sanktioner är förhandlingarna i CAI-avtalet tills vidare frusna vid tidpunkten för uppsatsens författande (Europaparlamentet 2021.b). Denna utveckling visar på att EU, åtminstone delvis, är villig att riskera en negativ inverkan på handelsrelationerna med Kina, till förmån för att stå upp för unionens normativa ambitioner och värna skyddet för mänskliga rättigheter i sin utrikespolitik. Investeringsavtalet CAI kan minst sagt sägas vara ett viktigt verktyg för att främja unionens ekonomiska intressen, men även dess normer kring frihandel och ekonomisk integrering av länder i världsekonomin, i enlighet med ekonomisk liberalism. Återigen är Diez resonemang om samspelet mellan normer och intressen relevant. Det är uppenbart att det finns stora ekonomiska fördelar att hämta i ett så omfattande handelsavtal som CAI (Europeiska kommissionen 2021.a)

Detta utgör ett tydligt exempel på den ekonomiska basen som normfrämjande insatser är beroende av, vilket stödjer Diez ståndpunkt. Handeln och de ekonomiska fördelarna i relationen med Kina har fungerat som ett verktyg att främja en viss typ av normer, men sanktioner och ekonomiska nackdelar har samtidigt kunnat användas för att sprida en annan typ av normer. Detta hade inte varit möjligt utan den ekonomiska basen och det handelssamarbete som finns mellan aktörerna, som både har gett EU med en morot men även en piska.

7.0 Slutsats

Utifrån det empiriska material och de teoretiska förklaringsmodeller som uppsatsen har behandlat kan det konstateras att det är svårt att utesluta huruvida det är normer eller ekonomiska intressen som dikterar unionens utrikespolitiska agerande. Motsättningen mellan de normativa ambitionerna å ena sidan, och de ekonomiska intressena å andra sidan, är i EU:s förhållningssätt till Kina mycket tydligt, och unionens agerande i exempelvis förhandlingarna kring CAI, visar på en stark ambivalens inför hur Kina ska hanteras och bemötas. Ian Manners teori om normative power Europe belyser hur EU ofta har agerat utifrån de normer som dikteras i unionens fördrag, men har också brister i sitt resonemang. Som Thomas Diez beskriver, bör det tas i beaktning att normerna är sprungna ur unionens intressen. Han menar på att det finns ett samspel där intressena formar normerna och normerna tillika formar intressena, och att Manners bild av EU:s identitet är förenklad.

“ (...) norms and economic interests form one whole:
norms shape interests; interests shape norms.”
- Thomas Diez (2013, s. 201)

De slutsatser som kan dras av uppsatsens analys är att EU idag har starka incitament att upprätthålla goda handelsrelationer med Kina, vilket Balducci belyser väl i sitt resonemang kring att EU:s medlemsstaters ekonomiska intressen i stor utsträckning har föranlett den mer tillåtande politiska linje som unionen har valt i relationen med Kina (Balducci 2009). Däremot kan inte den kritik som Balducci framför mot NPE låtas stå oemotsagd. Det är genom uppsatsens analys tydligt att EU:s normativa ambitioner, i alla fall till viss del, har inverkan över EU:s utrikespolitiska agerande. Det är tydligt att unionen slits mellan detta och främjande av normer, vilket inte minst är uppenbart i de relativt nyligen instiftade sanktionerna mellan EU och Kina med hänseende på händelseutvecklingen i Xinjiang och att detta satte stopp för förhandlingarna av CAI (Europaparlamentet 2021.b). Trots detta kan det argumenteras för att unionen har agerat relativt passivt i fallet Xinjiang, där repressalierna mot Kina inte står i paritet till det omfattande brott mot mänskliga rättigheter som begåtts. Även det fortsatt utbredda tillämpandet av dödsstraff i Kina (Human Rights Pulse 2021) pekar på att EU har misslyckats i sitt normfrämjande arbete, och att Manners NPE-teori inte kan förklara EU:s agerande i relationerna med Kina. Det går således att konstatera att varken *hypotes 1* eller *hypotes 2* stämmer.

Diez erbjuder, i jämförelse med Manners och Balducci, en mer nyanserad bild av vad som driver EU:s agerande där han identifierar ett samspel mellan ekonomiska intressen och normativa ambitioner. Det går att konstatera att EU:s fördömande i exemplet Xinjiang, lös med sin frånvaro, men att situationen tog en vändning under 2021. De av EU utfärdade sanktionerna mot kinesiska statliga företrädare satte käppar i hjulet för förhandlingarna av CAI, vilket tydligt belyser den motsättning som uppsatsen har fokuserat på. Kina svarade med samma mynt och EU kan här ha ansetts agerat mer i linje med Manners beskrivning av de normativa ambitioner som dikterande i det utrikespolitiska agerandet. Samtidigt kvarstår en kluvenhet inom EU där det finns ett fortsatt intresse att driva igenom investeringsavtalet (Europaparlamentet 2021.b), vilket är mer i linje med Diez argumentation om att agerandet är en produkt av såväl ekonomiska intressen som normativa ambitioner. Det bör även nämnas att EU:s liberalistiska ideologiska grund sätter en stark tilltro till ekonomisk öppenhet och frihandel, som utgör en naturlig del av EU:s DNA. Detta gör den här motsättningen, precis som Diez uttrycker, än mer grumlig.

Således är det möjligt att konstatera att en motsättning föreligger i EU:s utrikespolitiska agerande i relationerna med Kina. Motsättningen innebär att unionens ekonomiska intressen inte ter sig förenliga med dess normativa ambitioner. Utifrån undersökningen av empiriskt material över hur EU:s olika organ har hanterat, argumenterat kring och agerat i relationerna till Kina, är det möjligt att konstatera att de hypoteser som satts upp inte stämmer, men de är heller inte till fullo falsifierbara. Varken ekonomiska intressen eller normativa ambitioner kan anses diktera EU:s utrikespolitiska agerande till fullo, i fallet. Detta var en väntad utkomst av hypotesprövningen, och slutsatsen som kan dras av detta är att de två samspelar och påverkar varandra. I de lägen där det utifrån ekonomiska intressen hade ansetts rimligt att agera på ett sätt, hade det utifrån normativa ambitioner ansetts rimligt att agera på ett helt annat sätt. Såväl intressen som normer kan alltså anses påverka EU:s utrikespolitiska agerande i relationerna med Kina i hög grad, men detta medför också den tidigare konstatera motsättningen som kan förklara EU:s till synes ambivalenta förhållningssätt till Kina.

8.0 Referensförteckning

Almgren, Jan, 2021. "Michael Treschow: Min tro på Kina har fått sig en knäck", *Svenska Dagbladet Näringsliv*, Intervju. 2021-12-26

Amnesty International, 2021. *Death penalty in 2020: Facts and figures*. [Elektronisk]
<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/04/death-penalty-in-2020-facts-and-figures/>
Hämtad: 2021-12-19

Balducci, Guiseppe, 2009. "The Limits of Normative Power Europe in Asia: The Case of Human Rights in China", *East Asia*, vol. 27, nr. 1, s. 35-55.

Biscop, Sven, 2019. *European Strategy in the 21st Century: New Future for Old Power*. London & New York: Routledge.

Blancher, Nicolas R. & Thomas Rumbaugh, 2004. "China: International Trade and WTO Accession", *International Monetary Fund*, Vol. 2004: Nr. 36.

Burchill, Scott, 2013. "Liberalism" i Burchill, Scott - Andrew Linklater (red.), *Theories of International Relations*. 5 uppl. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 57-87.

deLisle, Jacques 2019. "China's Legal System" i Joseph, William A (red.), *Politics in China: An introduction*. New York: Oxford University Press, s. 237-274.

Diez, Thomas, 2013. "Normative Power as Hegemony". *Cooperation and Conflict*, Vol. 48, nr. 2. s. 194-210.

Eckstein, Harry H, 1975. "Case studies and theory in political science" i Fred I. Greenstein & Nelson W. Polsby (red.), *Handbook of political science*. Uppl. 7. Boston: Addison-Wesley. s. 79-138.

Elmer, Keegan, 2020. "What is the China-EU CAI and how is an investment deal different from a trade deal?", *South China Morning Post*, Nyhetsartikel, 2020-12-24

Encyclopedia Britannica, 2021. *European Coal and Steel Community*. [Elektronisk]

<https://www.britannica.com/topic/European-Coal-and-Steel-Community>

Hämtad 2021-11-30

Europeiska Kommissionen, 1995. *A long-term policy for EU-China relations*. [Elektronisk]

https://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/com95_279_en.pdf.

Hämtad 2022-02-02

Europeiska Kommissionen, 2006. *EU – China: Closer partners, growing responsibilities*. [Elektronisk]

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A52006DC0631>

Hämtad 2022-02-02

Europeiska kommissionen, 2020. *Key elements of the EU-China Comprehensive Agreement on Investment*, [Pressmeddelande] 30 december.

Europeiska kommissionen, 2021 (a). *Agreement in principle: EU-China investment negotiations - Section 1:*

Objectives and General Definitions, [Elektronisk] <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2237>

Hämtad 2021-12-02

Europeiska kommissionen, 2021 (b). *Top Trading Partners 2020 - Trade Statistics*. [Elektronisk]

https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122530.pdf

Hämtad: 2021-12-04

Europaparlamentet, 2021 (a). *Chinese countersanctions on EU entities and MEPs and MPs*. [Elektronisk]

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0255_EN.pdf

Hämtad 2021-12-12

Europaparlamentet, 2021 (b). *MEPs Refuse any agreement with China whilst sanctions are in place.*

[Pressmeddelande]

<https://www.europarl.europa.eu/news/sv/press-room/20210517IPR04123/meps-refuse-any-agreement-with-china-while-sanctions-are-in-place>

Hämtad 2021-12-12

Europeiska unionens råd, 1999. *EU annual report on Human Rights.* [Elektronisk]

http://aei.pitt.edu/38244/1/98_99_human_right_council.pdf

Hämtad: 2021-12-07

Europeiska unionens råd, 2003. *European Security Strategy* [Elektronisk]

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15895-2003-INIT/en/pdf>

Hämtad: 2021-12-07

Europeiska unionens råd, 2021. *EU inför ytterligare sanktioner mot allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna runt om i världen* [Pressmeddelande] 22 mars.

<https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2021/03/22/eu-imposes-further-sanctions-over-serious-violations-of-human-rights-around-the-world/>

Eurostat, 2021. *China-EU - international trade in goods statistics.* [Elektronisk]

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=China-EU_-_international_trade_in_goods_statistics

Hämtad: 2021-12-17

Eurostat, 2011. *External and intra-EU trade - A statistical yearbook. Data 1958 - 2010.* Uppl. 2011.

Förenta Nationernas Årsbok 1948-1949 [Elektronisk]

https://web.archive.org/web/20130927221000/http://unyearbook.un.org/1948-49YUN/1948-49_P1_CH5.pdf

Hämtad: 2021-12-08

Hamilton, Clive, & Mareike Ohlberg, 2020. *Den dolda banden : hur Kinas kommunistiska parti underminerar västliga demokratier och omformar världen*. Göteborg: Daidalos Förlag..

Human Rights Pulse, 2021. *China and the (Ab)Use of Death Penalty* [Elektronisk]
<https://www.humanrightspulse.com/mastercontentblog/china-and-the-abuse-of-the-death-penalty>
Hämtad: 2021-12-05

Human Rights Watch, 2021. "Break Their Lineage, Break Their Roots". *Stanford Law School*.

Joseph, William A, 2019. "Studying Chinese Politics" i Joseph, William A (red.), *Politics in China: An introduction*. New York: Oxford University Press, s.3-45.

Keukeleire, Stephan & Tom Delreux, 2014. *The Foreign Policy of the European Union*. 2 uppl. Blasingstoke: Palgrave Macmillan

Larsson Hultin, Therese, 2021. "Utrikesministern bedömer stopp för handel med Kina som omöjligt", *Svenska Dagbladet Näringsliv*, Intervju. 2021-12-27

Lau, Stuart, 2021. "China throws EU trade deal to the wolf warriors", *Politico*, Nyhetsartikel. 2021-03-22.
[Elektronisk]
<https://www.politico.eu/article/china-throws-eu-trade-deal-to-the-wolf-warriors-sanctions-investment-pact/>
Hämtad: 2022-01-03

Levy, Jack S, 2008. "Case Studies: Types, Designs, and Logics of Inference", *Conflict Management and Peace Science*, vol 25, s. 1-18.

Levy, Jack S. - William R. Thompson, 2010. *Causes of War*. Chichester: Wiley-Blackwell.

Manners, Ian, 2002. "Normative Power Europe: A contradiction in terms?" *Journal of Common Market Studies*, vol. 4, nr. 2, s. 235-258.

Richardson, James L, 2008. "The Ethics of Neoliberal Institutionalism" i Reus-Smit, Christian & Duncan Snidal (red.), *The Oxford Handbook of International Relations*. New York: Oxford University Press, 222-233.

Reus-Smit, Christian, 2013. "Constructivism" i Burchill, Scott - Andrew Linklater (red.), *Theories of International Relations*. 5 uppl. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 217-240

Wendt, Alexander, 1992. "Anarchy is what States Make of it". *International Organizations*, Vol. 46, nr. 2.

Zenglein, Max J, 2020. "Mapping and recalibrating Europe's economic interdependence with China", *Merics*, 2020-11-17. [Elektronisk]

<https://merics.org/en/report/mapping-and-recalibrating-europes-economic-interdependence-china>

Hämtad: 2022-01-02